

Sygn. akt I CZ 57/17

POSTANOWIENIE

Dnia 18 maja 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Grzegorz Misiurek (przewodniczący)

SSN Mirosław Bączyk

SSN Zbigniew Kwaśniewski (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa I. sp. z o.o. w K.
przeciwko Skarbowi Państwa - Ministrowi Finansów i Rozwoju
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 18 maja 2017 r.,
zażalenia strony pozwanej na wyrok Sądu Apelacyjnego
z dnia 2 marca 2017 r., sygn. akt I ACa .../15,

**uchyła zaskarżony wyrok i pozostawia rozstrzygnięcie
o kosztach postępowania zażaleniowego przed Sądem
Najwyższym w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Sąd pierwszej instancji oddalił powództwo o zapłatę, uznając że powodowa Spółka nie wykazała zaistnienia szkody oraz ewentualnej jej wysokości w związku z działaniem pozwanego. W następstwie rozpoznania apelacji powódki Sąd Apelacyjny, wyrokiem kasatoryjnym wydanym na podstawie art. 386 § 4 k.p.c., uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania. Orzeczenie to sąd odwoławczy uzasadnił nierozpoznaniem istoty sprawy przez Sąd I instancji, powołując się na nieprzeprowadzenie w niezbędnym zakresie postępowania dowodowego i przedwczesne uznanie, że powódka nie wykazała zasadności dochodzonego roszczenia, z pominięciem dowodów o kluczowym znaczeniu dla rozstrzygnięcia.

W ocenie Sądu Apelacyjnego należało przeprowadzić dowody z dokumentów powołanych w raporcie, pomimo złożenia ich z opóźnieniem. Nadto Sąd ten podniósł, że Sąd Okręgowy nie dokonał oceny dowodu z zeznań świadków, nie poddając tych zeznań żadnej analizie, a więc ocena dowodów nie może być uznana za wszechstronną. W konkluzji Sąd drugiej instancji wskazał na potrzebę uzupełnienia przez Sąd pierwszej instancji postępowania dowodowego o wskazane dokumenty źródłowe oraz o dowód z uzupełniającej opinii biegłej.

Pozwany zaskarżył w całości ten wyrok zażaleniem na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c., zarzucając naruszenie przez Sąd Apelacyjny art. 386 § 4 k.p.c. i wnosząc o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku.

Żalący zarzucił nieprawidłowe utożsamienie przez Sąd Apelacyjny przesłanki nierozpoznania istoty sprawy z koniecznością częściowego uzupełnienia dotychczasowego postępowania dowodowego, której to brak nie uzasadniał wydania orzeczenia kasatoryjnego, którego wydanie stanowi wyjątek od obowiązku zakończenia postępowania przez Sąd drugiej instancji.

Z kolei strona powodowa w odpowiedzi na zażalenie wniosła o oddalenie w całości zażalenia pozwanego z uwzględnieniem kosztów tego postępowania w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie. Aprobując zaskarżony zażaleniem wyrok Sądu Apelacyjnego, strona powodowa akcentuje błędy Sądu

Okręgowego przy ustalaniu podstawy faktycznej orzeczenia przez zaniechanie dokonania oceny wskazanych dowodów z zeznań świadków oraz z dokumentów.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie złożone na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c. nie jest środkiem prawnym służącym kontroli materialnoprawnej podstawy wyroku ani prawidłowości zastosowania przez sąd drugiej instancji przepisów prawa materialnego lub procesowego niezwiązanych z podstawami kasatoryjnymi. Sąd Najwyższy bada tylko, czy wystąpiły wskazane przez sąd drugiej instancji przesłanki uchylenia zaskarżonego wyroku. Natomiast inne kwestie nie mogą stać się przedmiotem oceny w postępowaniu zażaleniowym, w szczególności Sąd Najwyższy nie bada zasadności roszczenia ani stanowiska prawnego sądu drugiej instancji. Celem art. 386 § 4 k.p.c. jest umożliwienie sądowi drugiej instancji uchylenia wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania go do ponownego rozpoznania tylko w dwóch wyjątkowych, ściśle określonych przypadkach.

Pierwszy to nierozpoznanie istoty sprawy. Zgodnie z bogatym orzecnictwem Sądu Najwyższego przesłanka ta dotyczy merytorycznych podstaw roszczenia i znajduje wyraz w sytuacjach, w których sąd w ogóle nie odniósł się do żądania pozwu, ograniczywszy badanie sprawy do innych okoliczności, np. uwzględniając zarzut przedawnienia lub braku legitymacji procesowej po jednej ze stron. Innymi słowy, nierozpoznanie istoty sprawy polega na całkowitym zaniechaniu przez sąd pierwszej instancji zbadania materialnoprawnej podstawy żądania pozwu, ewentualnie na pominięciu merytorycznych zarzutów pozwanego (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 23 września 1993 r., II CKN 897/97, OSNC 1999, nr 1, poz. 22; z dnia 12 lutego 2002 r., I GKN 486/00, niepubl.; z dnia 17 listopada 2004, IV CK 229/04, niepubl.; z dnia 10 czerwca 2011 r., II CSK 568/10, OSNC 2012-B, poz. 40). Druga przesłanka z art. 386 § 4 k.p.c. odnosi się zaś do postępowania dowodowego i pozwala na uchylenie wyroku sądu pierwszej instancji jedynie wówczas, gdy postępowania tego nie przeprowadzono w całości.

Już z samej konstrukcji tego przepisu wynika, że niewyjaśnienie lub niepełne wyjaśnienie okoliczności faktycznych nie jest równoznaczne z nierozpoznanie istoty sprawy. Konkluzja ta została wielokrotnie potwierdzona w orzeczeniach Sądu Najwyższego (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 9 listopada

2012 r., IV CZ 156/12, niepubl.; z dnia 19 grudnia 2012 r., II CZ 172/12, niepubl. oraz z dnia 20 listopada 2013 r., I CZ 88/13, niepubl.). Utożsamiając te dwie przesłanki Sąd Apelacyjny w Warszawie dokonał zatem nieprawidłowej wykładni i w konsekwencji wadliwego zastosowania art. 386 § 4 k.p.c. Wydany wyrok mógłby ostać się jedynie wówczas, gdyby pomimo wskazania podstawy uchylenia wyroku spełniona została druga przesłanka z art. 386 § 4 k.p.c., odnosząca się do postępowania dowodowego. Jednak i w tym przypadku Sąd Najwyższy nie dopatrywał się jej wystąpienia. W niniejszej sprawie Sąd Okręgowy przeprowadził częściowe postępowanie dowodowe w celu wyjaśnienia przedstawionych roszczeń merytorycznych. Tym samym zajął się rozpoznaniem istoty sprawy. Okoliczność, czy sąd pierwszej instancji prawidłowo czy nieprawidłowo rozpoznał istotę sprawy, określoną podstawą powództwa, nie rozstrzyga o wystąpieniu omawianej przesłanki uzasadniającej zastosowanie przez sąd drugiej instancji art. 386 § 4 k.p.c. Tym samym dla zastosowania tego przepisu irrelewantne są błędy, które sąd pierwszej instancji mógł popełnić rozpoznając istotę sprawy, (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 lutego 2017 r., III CZ 2/17, niepubl.). Ewentualne wady i braki rozstrzygnięcia tego sądu, w tym nieprzeprowadzenie w pełni koniecznego postępowania dowodowego, nie stanowią nierozpoznania istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. i nie świadczą również o spełnieniu przesłanki wymogu przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. W konsekwencji nie uzasadniają uchylenia wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2017 r., I CZ 110/16, niepubl.).

Wobec niespełnienia żadnej z przesłanek z art. 386 § 4 k.p.c. Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok w całości na podstawie art. 398¹⁵ § 1 w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c., pozostawiając orzeczenie o kosztach postępowania zażaleniowego, zgodnie z art. 108 § 2 w zw. z art. 398 i art. 394 § 3 k.p.c., sądowi który wyda orzeczenie kończące postępowanie w sprawie.

jw

kc